

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 6, 2017

УДК 339.9:331.556.4

К. В. Шиманська,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки,
Житомирський державний технологічний університет, м. Житомир*

ГЕОЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ЕКОНОМІЧНИМ, СОЦІАЛЬНИМ ТА ТЕХНІЧНИМ РОЗВИТКОМ КРАЇН ТА РЕГІОНІВ

K. V. Shymanska,

*Ph.D., associate professor, assistant professor of Department of International Economics,
Zhytomyr State Technological University, Zhytomyr*

GEO-ECONOMIC TRANSFORMATION AND THEIR CONNECTION WITH COUNTRY'S AND REGION'S ECONOMIC, SOCIAL AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT

За результатами аналізу даних Світового Банку про динаміку показників ВВП за регіонами світу, а також показників розвитку людського потенціалу та ІКТ встановлено групи країн-лідерів економічного, соціального та технологічного розвитку. Їх структура та географічне розміщення демонструє існуючі тенденції глобальних гео економічних трансформацій. Вони полягають у отриманні переваг від регіональної інтеграції. Окреслено особливості розвитку нових індустріальних країн, країн-експортерів нафти та найбідніших країн світу в контексті гео економічних трансформацій. За результатами вивчення поглядів вчених на гео економічні трансформації та регіоналізацію економічного розвитку в ході глобалізаційних процесів, визначено, що регіональна інтеграція є одним з напрямів формування гео економічної стратегії окремих регіонів світу та дозволяє країнам отримувати конкурентні переваги на ринках товарів, послуг та робочої сили.

The analysis of World Bank data on the dynamics of GDP indicators by regions worldwide, as well as indicators of human potential and ICT development found the groups of leading countries in economic, social and technological development. Their structure and geographic location demonstrate the current trends of global geo-economic transformation. They are based on the benefits of regional integration. The features of the development of new industrialized countries, oil exporting countries and the poorest countries worldwide in the context of geo-economic transformations have been outlined. According to the results of the study of scientific

views on geo-economic transformations and regionalization of economic development in the course of globalization processes, it is determined that regional integration is one of the fields of regions' geo-economic strategies for gaining competitive advantages on the markets of goods, services and labor.

Ключові слова: *геоекономіка, геоекономічні трансформації, ВВП, ВВП на душу населення, індекс розвитку людського потенціалу, людські ресурси.*

Keywords: *geo-economics, geo-economic transformation, GDP, GDP per capita, Human Development Index, human resources.*

Постановка проблеми. Розвиток міжнародних економічних відносин протягом XIX-XXI століття відбувається під впливом глобалізації світового господарства, коли незалежні держави не тільки активно стають гравцями на всіх міжнародних ринках, але й підпорядковують внутрішню політику цілям геополітичного домінування та зовнішньоекономічної конкурентоздатності. Разом з тим, глобальні економічні процеси позначаються на внутрішніх ринках незалежних держав, посилюючи тим саме відкритість національних економік та їх взаємопов'язаність. Глобалізаційні процеси, які на сьогодні характеризуються посиленням взаємозалежності та взаємопроникнення національних економік, утворенням на цій основі регіональних інтеграційних угруповань та відповідним зростанням їх значення для розвитку міжнародних економічних відносин, формують світогосподарську картину світу, у якій відбувається переосмислення значення військово-політичного домінування та посилюється важливість дієвої геоекономічної стратегії держав та регіонів.

Такі процеси, сприймаючись переважно як протиставлення процесам регіоналізації економічного розвитку, означають формування космополітизму у вирішенні проблем міжнародних економічних відносин та долучення до них окремих країн. Так, В.М. Белоусов та А.В. Лубський вказують на дуалістичну природу регіоналізації, розглядаючи її як «породження глобалізації і наслідок поглибленого міжнародного поділу праці, збільшення впливу зовнішніх факторів на виробництво, що вимагає виходу його за національні кордони» [3, с. 12]. На нашу думку, регіоналізація економічного розвитку слугує досягненню глобальних цілей, зокрема сталому розвитку у всьому світі, оскільки економічне відокремлення певного регіону світу та активізація у ньому властивих для регіону економіко-соціальних, політико-безпекових, культурно-етнічних процесів, слугує для трансформації місця цього регіону у світогосподарському порядку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження геоекономічних трансформацій, які на сьогодні відбуваються у світі, присвятили свій науковий пошук Н. Р. Алієва [1], Беляченко М. А. [4], Грущинська Н. М. [5], Кібальник Л. О. [6], Кочетов Е. Г. [7], Флейчук М., Волошин В., Дацко О. [8], З.Д. Сінг (Singh Z. D.) [14], С. Тальяпетра (Tagliapietra S.) [15], Батурін Л. М. [2], В.М. Белоусов та А.В. Лубський [3] та інші.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є вивчення тенденцій геоекономічних трансформацій, які відбуваються у світі, та окреслення їх зв'язку з показниками розвитку країн.

Вклад основного матеріалу дослідження. Сучасний світогосподарський порядок формується переважно не стільки на базі політичної карти світу, де класично превалюють національні інтереси та ідея переважання державного суверенітету, скільки карти регіоналізації світу на основі тісних економічних, соціальних, етнічно-культурних та інших зв'язків. За словами В.С. Панькова, «епоха геоекономіки – це вища стадія інтернаціоналізації господарського життя, тобто сформований феномен та триваючий «зовнішній» процес, що детермінує розвиток всіх країн світу» [4, с. 60]. Щодо цього М.А. Беляченко зазначає, що «рівень впливу прямо залежить від ступеня відкритості і «самодостатності» національних (глокальних) господарств» [4, с. 60].

Нівелювання системних проблем, які накопичуються у світовій економіці відбувається в ході геоекономічних трансформацій. «Це, - пише Л. О. Кібальник, - відбувається через коригування правил гри, зміни інституційного характеру та боротьби основних «гравців» за збереження своєї влади на світовій арені, або відвойовування «новими акторами» владних позицій» [6, с. 50]. На нашу думку, геоекономічні трансформації у світі є потужним зовнішнім фактором, який параметризує

особливості долучення окремих країн та регіонів до системи міжнародних економічних відносин, трансформуючи їх значення у досягненні пріоритетів глобального розвитку та впливаючи на генезис національних або регіональних гео економічних стратегій.

Двополярність світу, яка існувала після Другої Світової Війни, полягала в протистоянні країн соціалістичного табору країнам «вільного світу», охоплювала також і країни третього світу, економічний розвиток який в запалі «холодної війни» ігнорувався як незначимий, з точки зору ідеологічної боротьби за світове панування. Батурін Л.М. зазначає, що із її закінченням з'явилася така світогосподарська система, де «відносини між країнами багато в чому визначаються показниками торгівлі та інвестицій, важливість економічних відносин у світовій політиці знову зростає. <...> замість традиційної сили все частіше стали використовувати політико економічні методи [2, с. 370]. Алієва Н.Р. з цього приводу зазначає: «І раніше економіка чинила певний вплив на систему світополітичних відносин. Однак, головну роль грали традиційні геополітичні відносини. В даний час сам характер світового лідерства визначається місцем лідера в світовій економіці» [1, с. 25].

Якщо ж говорити про сучасний своєрідний поділ світу, то Н.М. Грущинська визначає існування восьми основних цивілізацій: західної, православної, китайської, японської, мусульманської, індуїстської, латиноамериканської та африканської [5]. По суті, економічне лідерство у світі мають країни-представники усіх згаданих цивілізацій. З нашої точки зору, це ускладнює розуміння гео економічних трансформацій у зв'язку з різними соціо-культурними, етнічно-ментальними та релігійними особливостями, значення яких в різних цивілізаціях також диференціюється від незначного до превалюючого. Так, на цій основі у країнах різних цивілізацій, буде відрізнятися не тільки практика ведення бізнесу та його інституційне середовище, але й демографічна, гендерна та міграційна політики. Це, у свою чергу, визначає соціально-економічну стратифікацію населення як чинник формування людських ресурсів країни, рівень розвитку людського потенціалу.

Також говорячи про гео економічні процеси формування світового порядку, Н.М. Грущинська вказує, що «темпи розвитку закономірно задаються провідними державами світу та з урахуванням сучасних світових тенденцій поділяють світ на так званий «трикутник» гегемонії, а саме домінування на міжнародній арені США, країн Європейського Союзу, країн Південно-Східної Азії» [5, с. 110]. Вважаємо за доцільне вказати на неоднозначність виділення таких центрів економічного розвитку, оскільки підвищення мобільності ресурсів, яке посилюється розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій, сприяє їх швидкому перерозподілу між іншими регіонами світу для збільшення віддачі від їх використання, що є частиною гео економічних стратегій розвитку країн та регіонів.

Аналіз даних Світового банку за регіонами світу (рис. 1-3, табл. 1) продемонстрував динаміку основних економічних показників географічних регіонів світу (наведено країн-лідерів за економічними показниками, показниками людського розвитку та розвитку ІКТ).

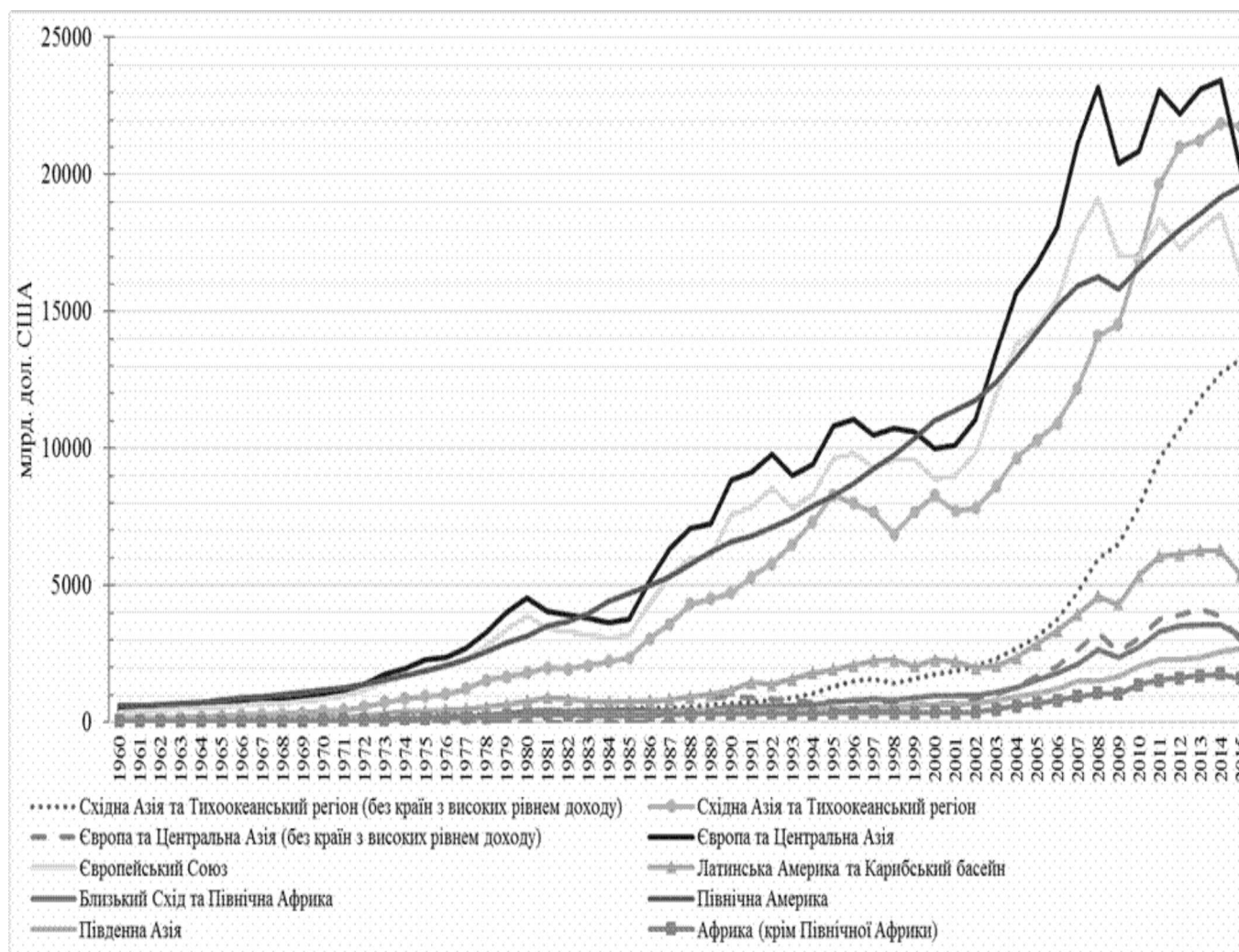

Рис. 1. Динаміка номінального ВВП за регіонами світу

(побудовано за даними Світового Банку [9])

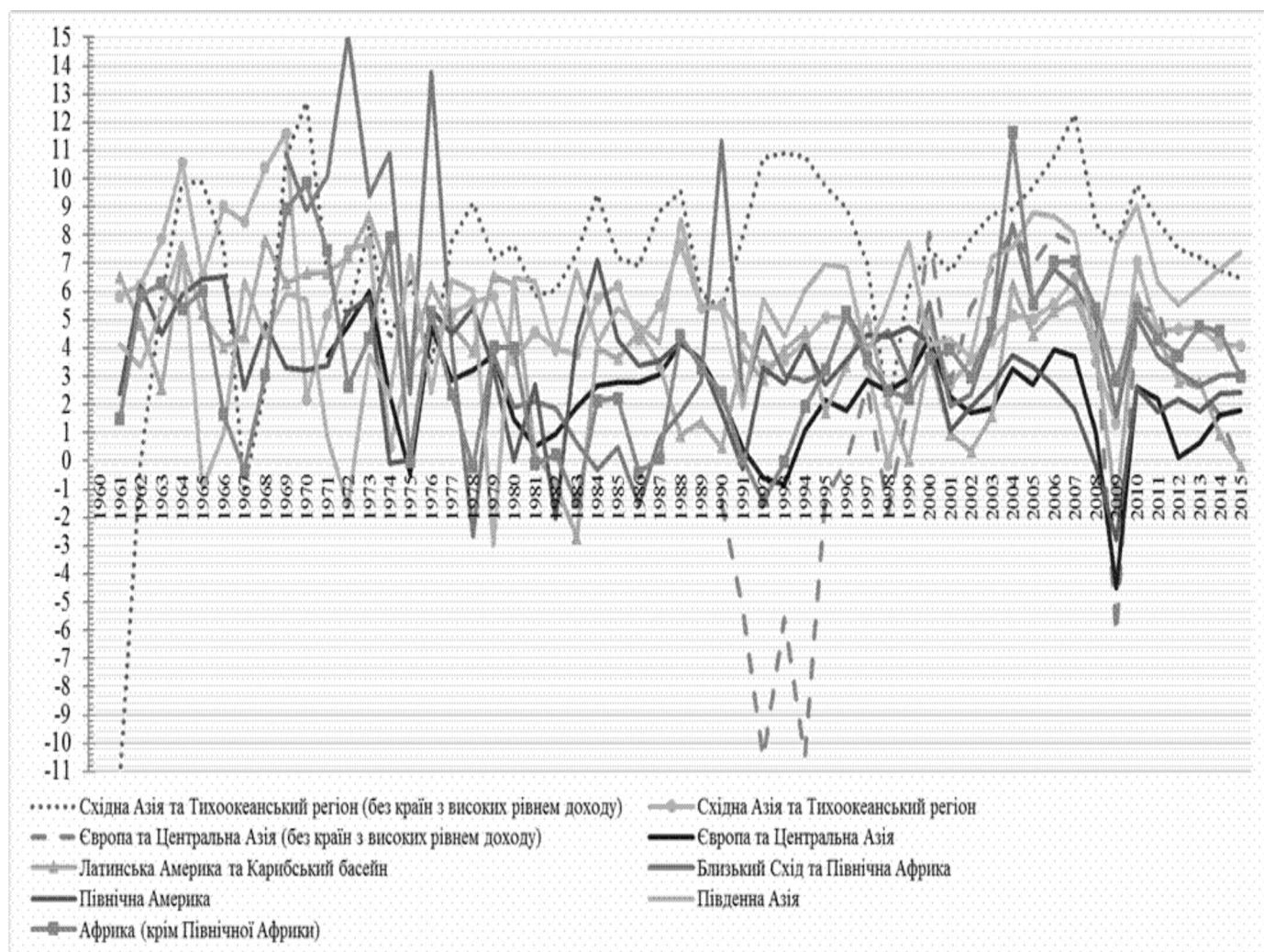

Рис. 2. Динаміка темпів приросту ВВП за регіонами світу у 1960-2015 рр., %

(побудовано за даними Світового Банку [10])

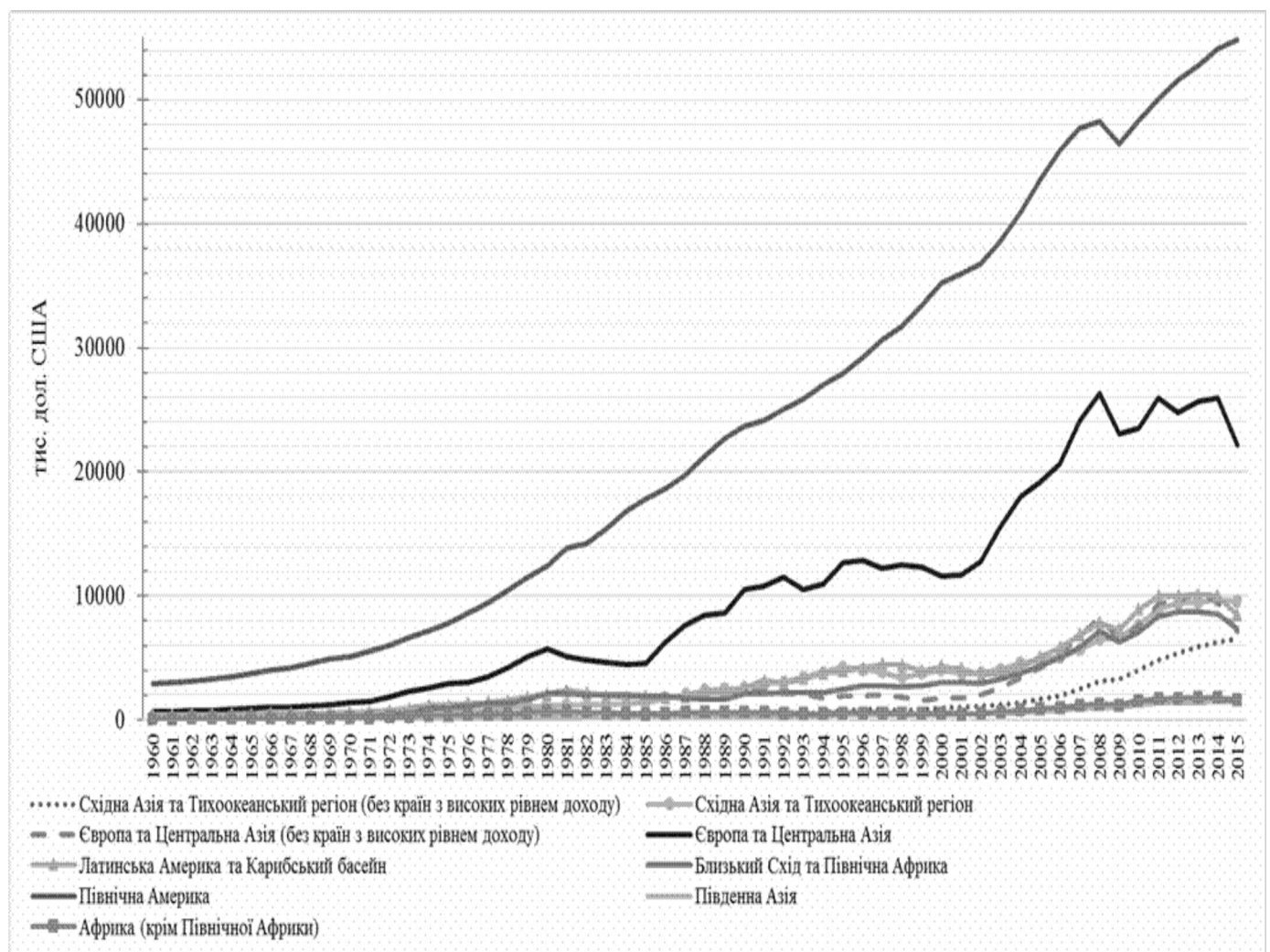

Рис. 3. Динаміка ВВП на душу населення за регіонами світу у 1960-2015 рр.

(побудовано за даними Світового Банку [11])

Таблиця 1.

Рейтинг країн за окремими показниками економічного, соціального та технічного розвитку (у 2015 році)

№	ВВП на душу населення, тис. дол. США [11]		ВВП номінальний, млрд. дол. США [9]		Темп приросту ВВП (2015), % [10]		Індекс розвитку людського потенціалу [12]		Індекс розвитку ІКТ [13]	
	Країна	Валюта	Країна	Валюта	Країна	Валюта	Країна	Індекс	Країна	Індекс
1	Люксембург	99718	США	18036,6	Ірландія	26,28	Норвегія	0,949	Південна Корея	8,93
2	Швейцарія	80999	Китай	11064,7	Західний берег і Сектор Газа	12,39	Австралія	0,939	Данія	8,88
3	Макао	78586	Японія	4383,1	Ефіопія	9,61	Швейцарія	0,939	Ісландія	8,86
4	Норвегія	74482	Німеччина	3363,4	Палау	9,36	Німеччина	0,926	Велика Британія	8,75
5	Катар	73653	Велика Британія	2861,1	Кот д'Івуар	9,16	Данія	0,925	Швеція	8,67
6	Ірландія	61094	Франція	2418,8	Узбекистан	8,00	Сінгапур	0,925	Люксембург	8,59
7	Австралія	56291	Індія	2088,8	Індія	7,93	Нідерланди	0,924	Швейцарія	8,56
8	США	56116	Італія	1821,5	Лаос	7,35	Ірландія	0,923	Нідерланди	8,53
9	Данія	53015	Бразилія	1803,7	М'янма	7,29	Ісландія	0,921	Гонконг	8,52

10	Сінгапур	52889	Канада	1552,8	Домініканська Республіка	7,04	Канада	0,92	Норвегія	8,49
11	Ісландія	50722	Південна Корея	1377,9	Камбоджа	7,04	США	0,92	Японія	8,36
12	Швеція	50585	Росія	1365,9	Танзанія	6,96	Гонконг	0,917	Фінляндія	8,36
13	Нідерланди	44291	Австралія	1339,1	Китай	6,92	Нова Зеландія	0,915	Австралія	8,29
14	Велика Британія	43930	Іспанія	1192,9	ДР Конго	6,92	Швеція	0,913	Німеччина	8,22
15	Австрія	43637	Мексика	1143,7	Руанда	6,90	Ліхтенштейн	0,912	США	8,19

Умовні позначення:

Сінгапур	– нові індустріальні країни
Японія	– розвинені країни світу
Катар	– країни експортери нафти
Росія	– країни з транзитивною економікою
Ефіопія	– країни, що розвиваються, зокрема найменш розвинені країни світу

Як видно з рисунку 1, регіони світу у досліджуваній період демонстрували достатньо різновекторну динаміку та значну розбіжність у темпах зростання ВВП. Однак, уже починаючи з 1970 року темпи зростання ВВП починають дещо синхронізуватися, а економічні спади за регіонами відбувалися поступово. Таку конвергенцію можна пояснити посиленням процесів регіональної інтеграції та інтенсифікацією міжнародних економічних відносин в глобальному середовищі. Якщо ж говорити про динаміку економічного зростання після 1990 року, тобто уже у фазі гео економічного розвитку світової економіки, то синхронність, яка спостерігається на рис. 4, свідчить про високий рівень взаємопроникнення та взаємопов'язаності регіональних економік та про глобальність існуючих гео економічних ризиків та криз.

Разом з тим, виходячи з візуалізації ВВП на душу населення (рис. 3), можемо говорити про суттєвий відрив Європи та Центральної Азії, а також Північної Америки від інших регіонів світу, хоча загальні тенденції спадів у них припадають на однакові періоди з описаних вище причин.

Зважаючи на показники економічного розвитку, зокрема показники номінального ВВП, темпи його зростання, ВВП на душу населення, індекс людського розвитку, індекс розвитку комп'ютерних технологій, слід наголосити на такій тенденції, як формування багатополлярної моделі світового устрою, де з'являються нові центри економічного розвитку. Зокрема, до таких центрів відноситься КНР, Індія, Бразилія, ПАР тощо. Як зазначає Н.М. Грущинська, «власні інтереси кожної з цих країн не збігаються у політичній, економічній, безпековій та інших сферах, що призводить до протистояння між ними і на світовому, і на регіональному рівнях, і, як наслідок, до посилення світової нестабільності, розв'язання війн чи збройних конфліктів» [5, с. 110]. З цього приводу слід привести слова З.Д. Сінга, який зазначає, що «популярне поняття «китайського гегемона» на основній частині азійського економічного простору є емпірично невиправданим. <...> США є важливим бенефіціаром в цьому поділі праці. <...> 60 % загального обсягу імпорту в США надходять від американських дочірніх і субпідрядних компаній, що працюють в Китаї» [14, с. 43]. Це говорить про значну взаємопов'язаність двох найбільших економік світу, а тому ігнорувати гео економічні стратегії вказаних країн в сучасних геополітичних умовах неможливо.

Проте, в даному разі слід додатково наголосити на значному розшаруванні країн, розміщених в таких регіонах як Східно-Азійський та Тихоокеанський регіон, Європа та Центрально Азія, а також Близького Сходу та Північної Африки, оскільки у їх складі існують:

1) нові індустріальні країни, які відрізняються високим рівнем індустріального розвитку з високим показником впровадження інновацій, які по суті виводять їх економіку на якісно новий рівень та дозволяють на належному рівні конкурувати на ринках товарів з провідними країнами світу/ Зокрема, Макао та Сінгапур за показником ВВП на душу населення зайняли відповідно 3 та 10 місця у світі, відповідно [16, 11]. За номінальним ВВП до 15 країн-лідерів увійшли Індія, Бразилія, Південна Корея, Мексика, посівши відповідно, 7, 9, 11 та 15 місця. Інноваційністю розвитку можна пояснити

також високі показники розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій Південної Кореї та Гонконгу (1 та 9 місця [13]), а також індексу людського розвитку у Сінгапурі та Гонконгу (6 та 12 місця [12]);

2) нафтодобувні країни (країни-експортери нафти), які хоча і відрізняються окремими безпрецедентно високими показниками економічного розвитку. Так за даними Світового економічного форуму, Катар, Бруней, Кувейт, Об'єднані Арабські Емірати та Саудівська Аравія за показником ВВП на душу населення посідають відповідно 1, 5, 6, 9 та 13 місця у світі відповідно [16]. Разом з тим, мають низький рівень розвитку людського потенціалу, який не можна компенсувати лідерством на ринках енергетичних ресурсів. Зауважимо, що такі ринки останнім часом відрізняються нестабільністю, що негативно позначається на макроекономічних показниках таких країн (зниження попиту на робочу силу, зокрема ту, яка сформована за рахунок мігрантських людських ресурсів);

3) найменш розвинені аграрні країни, рівень розвитку яких є надзвичайно низьким, як, відповідно, і рівень життя населення в цих країнах (ці країни є найбіднішими у світі). Це означає, що найменш розвинені країни світу не можуть вільно конкурувати на світових ринках товарів та послуг, а рівень розвитку людського потенціалу настільки низький, що і трудові ресурси таких країн не є достатньо конкурентоздатними на міжнародних ринках робочої сили. Їх показники ВВП на душу населення варіюють від 394 дол. США до 1490 дол. США [16], проте за темпами приросту ВВП деякі з цих країн потрапили до 15 країн лідерів (Ефіопія, М'янма, Конго). В цілому ж найвищі показники зростання економіки демонструють країни, що розвиваються [10].

Флейчук М., В. Волошин та О. Дацко вказують на те, що «ступінь позитивного впливу глобалізаційних процесів на економіку окремих країн залежить від місця, яке вони посідають у світовій економіці» [8, с. 108], оскільки перевагами, як правило користуються виключно найбільш багаті країни. На їх думку, «несправедливий розподіл благ від глобалізації породжує загрозу конфліктів на регіональному, національному та інтернаціональному рівнях. <...> країни, що швидко розвиваються, входять до кола багатих держав, а бідні країни все більше відстають від них» [8, с. 108].

Тому нова гео економічна структура світу формується в процесі регіональної економічної інтеграції, зумовленої численними геополітичними, економічними, природничо-екологічними факторами. За словами одного з теоретиків гео економіки Е.Г. Кочетова, «ці тенденції пов'язані з виходом світової господарської системи на гео економічну (кластерно-мережеву) парадигму розвитку. <...> інтеграційні процеси і суб'єкти інтеграційних угруповань «ввібрали» в себе гео економічну природу і відчувають серйозні трансформації під впливом загальних закономірностей гео економічного розвитку» [7, с. 14]. Так, в процесі регіональної інтеграції країни-члени інтеграційних угруповань використовують місцеві історичні, етнічні, мовно-культурні, а також господарські риси та особливості (паралельно трансформуючи їх) при формуванні регіональних стратегій розвитку та виробленні регіональних політик.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження сформульовано наступні висновки:

Зважаючи на показники економічного розвитку (номінального ВВП, темпи його зростання та на душу населення, індекс людського розвитку, індекс розвитку ІКТ), тенденцією є формування багатополлярної моделі світового устрою, де з'являються нові центри економічного розвитку.

Існує значне розшаруванні країн, розміщених в таких регіонах, як Східно-Азійський та Тихоокеанський регіон, Європа та Центральна Азія, а також Близького Сходу та Північної Африки, оскільки у їх складі існують: 1) нові індустріальні країни з високим рівнем індустріального розвитку та високим показником інновацій (вони виводять економіку на якісно новий рівень та дозволяють конкурувати на ринках товарів з провідними країнами світу); 2) нафтодобувні країни з окремими безпрецедентно високими показниками економічного розвитку та низьким рівнем розвитку людського потенціалу, який не можна компенсувати лідерством на ринках енергетичних ресурсів; 3) найменш розвинені аграрні країни, рівень розвитку яких є надзвичайно низьким, як, відповідно і рівень життя населення в цих країнах (ці країни можна назвати найбіднішими у світі).

В процесі регіональної інтеграції країни-члени інтеграційних угруповань використовують місцеві історичні, етнічні, мовно-культурні, а також господарські риси та особливості (паралельно трансформуючи їх) при формуванні регіональних стратегій розвитку та виробленні регіональних політик.

Література.

1. Алиева Н.Р. Геоэкономика как эффективная модель борьбы за ресурсы и выживание в современном мире // *Архивариус*. 2016. Т. 1. №. 4. С. 22-27.
2. Батурин Л. М. Экономическая дипломатия в мировой политике: история и современность // *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные науки*. 2014. Т. 14. №. 3.
3. Белоусов В. М., Лубский А. В. Геоэкономическая парадигма научных исследований // *Terra Economicus*. 2013. Т. 11. №. 4-3.
4. Беляченко М.А. Векторы глобализации мировой хозяйственной системы // *Ученые Записки Санкт-Петербургского Имени В.Б. Бобкова Филиала Российской Таможенной Академии*. 2015. № 2. С. 59-65.
5. Грущинська Н. М. Економічна дипломатія в сучасних геоелекономічних процесах формування світового порядку // *Академічний огляд*. 2014. № 2. С. 110-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2014_2_16
6. Кібальник Л. О. Основні напрями геоелекономічних трансформацій в умовах світових фінансових криз // *Міжнародні відносини Серія "Економічні науки"*. 2014. №. 4.
7. Кочетов Э. Г. Brexit, далее везде: судьба интеграционных группировок-уход в другие координаты // *Известия Волгоградского государственного технического университета*. 2016. № 16. С. 8-13.
8. Флейчук М. Волошин В., Дацко О. Геоелекономічні виміри трансформації світового порядку та наслідки для України // *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2015. Вип. 36(3). С. 107-114. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2015_36\(3\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2015_36(3)_16)
9. GDP (current US\$) / World Bank. URL: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
10. GDP growth (annual %) / World Bank. URL: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>
11. GDP per capita (current US\$) / World Bank. URL: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
12. Human development index (HDI) / United Nations, United Nations Development Programme. URL: <http://hdr.undp.org/en/data#>
13. ICT Development Index 2015 / ITU. URL: <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2015/>
14. Singh Z. D. Geoeconomics of East Asia // *World Affairs*. 2009. Т. 13. №. 4. p. 36.
15. Tagliapietra S. The Geoeconomics of Sovereign Wealth Funds and Renewable Energy. – *European Energy Studies Series*, Deventer: Claeys & Casteels, 2012. URL: <http://www.claeys-casteels.com/documents/other/articleST156461.pdf>
16. Tasch B. Which are the poorest countries in the world? // *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2015/07/which-are-the-poorest-countries-in-the-world>

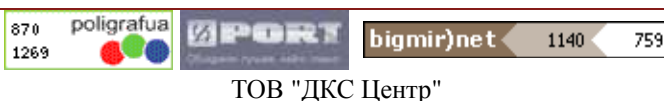
References.

1. Alieva, N. R. (2016), "Geo-economics as an effective model of struggle for resources and survival in the modern world", *Arhivarius*, Vol. 1, No 4, pp. 22-27.
2. Baturin, L. M. (2014), "Economic diplomacy in world politics: history and modernity", *Vestnik Yuzhno-Uralskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Sotsialno-gumanitarnyye nauki*, Vol. 14, No. 3.
3. Belousov, V. M., Lubskiy, A. V. (2013), "Geoeconomic paradigm of scientific research", *Terra Economicus*, Vol. 11, No. 4-3.
4. Belyachenko, M.A. (2015), "Vectors of globalization of the world economic system", *Uchenyie Zapiski Sankt-Peterburgskogo Imeni V.B. Bobkova Filiala Rossiyskoy Tamozhennoy Akademii*, No 2, pp. 59-65.
5. Hrushchynska, N. M. (2014), "Economic diplomacy in modern geoeconomic processes of world order formation", *Akademichnyi ohliad*, No 2, pp. 110-116, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2014_2_16 (Accessed 15 Jun 2017)
6. Kibalnyk, L. O. (2014), "The main directions of geoeconomic transformations in the context of global financial crises", *Mizhnarodni vidnosyny Serii "Ekonomichni nauky"*, No 4
7. Kochetov E. G. (2016), "Brexit, further everywhere: the fate of integration groups – moving to other coordinates", *Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo tehnikeskogo universiteta*, No 16, pp. 8-13
8. Fleichuk M. Voloshyn V., Datsko O. (2015), "Geoeconomic dimensions of the transformation of the world order and consequences for Ukraine", *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii : Mizhnarodni vidnosyny*, Vol. 36 (3), pp. 107-114, available at: <http://nbuv.gov.ua>

/UJRN/VLNU_Mv_2015_36(3)_16 (Accessed 15 Jun 2017)

9. World Bank (2017), “GDP (current US\$)”, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> (Accessed 10 Jun 2017).
10. World Bank (2017), “GDP growth (annual %)”, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG> (Accessed 10 Jun 2017).
11. World Bank (2017), “GDP per capita (current US\$)”, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> (Accessed 10 Jun 2017).
12. United Nations (2017), “Human development index (HDI)”. URL: <http://hdr.undp.org/en/data#> (Accessed 10 Jun 2017)
13. ITU (2017), “ICT Development Index 2015”. URL: <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2015/> (Accessed 10 Jun 2017)
14. Singh, Z. D. (2009), “Goeconomics of East Asia”, *World Affairs*. Vol. 13, No. 4, p. 36.
15. Tagliapietra S. (2012), “The Goeconomics of Sovereign Wealth Funds and Renewable Energy”, *European Energy Studies Series*, URL: <http://www.claeys-casteels.com/documents/other/articleST156461.pdf> (Accessed 10 Jun 2017)
16. Tasch, B. (2017), “Which are the poorest countries in the world?”, World Economic Forum, URL: <https://www.weforum.org/agenda/2015/07/which-are-the-poorest-countries-in-the-world> (Accessed 10 Jun 2017)

Стаття надійшла до редакції 19.06.2017 р.

Брошу